

O nerozlučnosti ≡ manželské.

Napsal

P. FRANT. BLAŽÁK, C. Ss. R.

Cena 10 haléřů.

V PRAZE.

Knihtiskárna družstva Vlast. — Nákladem vlastním.
1906.

Úvod.

Heslem protináboženské vzdělanosti našich dob je *pokrok*. Jaký však pokrok? Tažte se učenců, zda protináboženská vzdělanost ve vědě a v umění něco nového objevila, neb alespoň podstatně zdokonalila! Dovíte se toho tak málo, že nad tím ustrnete. Snad tedy jest cílem protináboženské vzdělanosti pokrok mravní? Tu se teprve dostanete z bláta do louže. Pokrok osvěty bez Boha a bez náboženství není nic jiného než přepychovými frázemi vyšňořený návrat k prastarým naukám, které křesťanská věda a mravnost již dávno odsoudila a zavrhlá.

Vrcholem pak nauk těch jest: člověk není ani od Boha ani pro Boha stvořen; jeho posledním cílem jest, aby světa užíval; kdo světa lépe užívati dovede, větší měrou zasluhuje, člověkem nazván býti. Mravní zákony Bohem vyměřené, nadpřirozené povolání a vyvolení člověka atd. jsou prý báčorky, jež víry nezasluhují.

Dle těchto zásad má všečen pořádek ve světě upraven býti! Za tím účelem podniknut boj proti všemu stávajícímu řádu; všechno musí býti rozdrobeno, všechny společenské svazky zpřetrhány. Proto prohlášena

naprostá neobmezená svoboda či spíše libovůle všech, proto rozdmýchán oheň záští jedněch proti druhým, a sváděny boje národnostní, a proto se pracuje též o zničení rodinného života, o odstranění manželství. Nepřátelé chtějí toho dosíci, aby společnost lidská se proměnila ve spoustu jednotlivců, z nichž by jeden druhého přemáhal, a silnější nad slabším vítězil. Tak by ovšem uskutečnění plánu lživědeckých reformátorů podstatná služba prokázána byla.

V posledních letech rozzuřil se pak zvláště boj proti manželství. *Manželství má především svého posvátného rázu zbaveno a od církve odtrženo býti; načež má ztratiti svou nejpodstatnější vlastnost, totiž nezrušitelnost, a má se státi zrušitelnou občanskou smlouvou, podobnou smlouvám ostatním — světským.*

Těmto snahám třeba však co nejrozhodněji na odpor se postaviti. A toť účel mých úvah. Chci milým a ctěným čtenářům jasně a krátce vysvětliti, čeho jim v nynějším boji o manželství nezbytně věděti třeba, a chci je povzbuditi, by se všichni na obranu manželství seřadili do šiku nepřemožitelného. Doufám, že spisek mnohého poučí a ho pohne, aby své síly zasvětil pravdě, kterou snad dosud z nevědomosti potíral.

I. Manželství ve světle rozumu a víry.

V této části si vysvětlíme, co nám o manželství praví rozum, a čemu nás učí svatá naše víra katolická. Kéž se všichni o pravdách, o nichž si tu promluvíme, co nejživěji přesvědčí. Jistě pak nikdo nezrušitelné manželství nenazve jhem a břemenem, jehož všemi prostředky zbaviti se třeba!

1. Dějiny manželství.

Je známo, že nepřátelé církve katolické, jde-li o potírání víry, vše i dějiny přetvořují, aby cíle svého dosáhli.

Tak si vymyslili též dějiny manželství. Člověk prý byl původně zvířetem; teprv časem se vzmohl a přirozeným rozvojem svých sil dosáhl jakési nadvlády nad tvory nerozumnými, od nichž prý podstatně nikterak se neliší.

Dle toho mělo prý i manželství člověka původně charakter zvířecí a nelišilo se nijak od zvířecího ukájení pudů pohlavních. Teprv později povzneslo lidstvo samo svým vlastním *zdokonaleným* citem mravním a silou rozumovou manželství na vyšší stupeň mravnosti, na kterém nyní stojí.

Než těmto výtvorům blouznivé obraznosti nevěříme. Manželství bylo již od počátku a původně, nejen co do podstaty, ale i co do

vlastnosti, přirozeným i božským zákonem v celé své člověku přiměřené důstojnosti ustanoveno. Neboť Bůh sám učinil prvního člověka k obrazu a podobenství svému a mu utvořil společníci z boku jeho a požehnal oběma, aby byli počátkem všech lidí. To bylo první manželství člověka, které jistě vysoko postaveno jest nade vše, co pouhou zvířecností nazýváme.

První manželství člověka nepostrádalo tedy nikterak své vznešenosti. Ale časem počalo se manželství kaziti a za své bráti, zvláště u národů pohanských, ba i u národa židovského víc a více se zatemňovalo a zahalovalo. Čím více člověk vzdaloval se Boha, tím více zapomínal vznešenosti a svatosti manželství, a tím převrácenějšími stávaly se poměry manželské. Skoro k neuvěření jest, jak bylo manželství pokaženo a znetvořeno hlavně ve společnosti pohanské; bylo opravdu vydáno přívalu bludů všeho druhu a učiněno hříčkou nejhanebnějších vášní. Tak tomu bylo před Kristem Pánem.

Kristus Pán však povzněl manželství zase k své původní kráse a důstojnosti, ano dodal mu i ceny nadpřirozené tím, že je ustanovil za svátost. Tak křesťanstvím nabývalo manželství nové síly a svěžesti a dospělo k největšímu rozkvětu. Avšak Kristus Pán sám předpověděl, že přijdou falešní proroci a ti že budou jiné sváděti k zlému. A proroci ti přišli. Přišla tak zv. reformace v XVI. stol. a obořila se vsí silou na učení Kristovo

a hleděla je zničit a neušetrila ani manželství. Od té doby a zvláště v posledních dvou stoletích pracují odpůrci Kristovi všemožně o to, by manželství opět veškeré důstojnosti zbavili a zlořádům staropohanským k slávě pomohli.

Ale církev svatá stojí na stráži a bojuje s odpůrci Kristovými vší silou za svatost stavu manželského. A boj ten jest tužší a tužší, poněvadž neurvalost nepřátel nezná mezí. Avšak církev Kristova přece zvítězí, neboť s ní „jest Bůh až do skonání světa“ a „brány pekelné jí nepřemohou.“

2. Co jest manželství?

Manželství jest smlouvou uzavřený svazek muže a ženy za účelem úplného společenství života.

Abychom tomuto výměru manželství dobře a správně porozuměli a rozpoznali, co vlastně ve výměru tom podstatu manželství označuje: třeba nám věděti, co jest smlouva vůbec.

• *Smlouva* jest vzájemná úmluva stran, z nichž jedna druhé něco dáti neb učiniti se zavazuje. Ze smlouvy t. j. z úkonu smluvního vzniká závazný, právní poměr stran mezi sebou. Jest tedy rozdíl mezi smlouvou t. j. smluvním úkonem samým a mezi závazkem a právem ze smlouvy vznikajícím.

Nuže, tažme se nyní, v čem vlastně podstata manželství záleží? Pravili jsme, že manželství jest svazek smlouvou uzavřený.

Patrně tedy v těchto slovech podstata manželství spočívá. Avšak co rozumíme tímto svazkem smlouvou uzavřeným? Rozumíme-li tímto svazkem závazný, právní poměr stran mezi sebou, který ze smlouvy uzavřené vzniká a jejím účinkem jest: nutno říci, že v tomto ze smlouvy vzniklém závazném právním poměru čili svazku muže a ženy podstata manželství nezáleží.

Svazkem smlouvou uzavřeným rozumíme však něco jiného; označujeme těmi slovy úkon, jímž smlouva, právní svazek tvořící, se uzavírá, totiž úkon smluvní čili smlouvu samu: a tento úkon smluvní čili *smlouva sama jest podstatou manželství*.

Proto bychom mohli říci, že *manželství jest smlouva čili smluvní úkon, jímž muž a žena se zavazují k úplnému společenství života*.

Manželství nevzniká tedy ze smlouvy a není poměrem závazným, vzniklým z oba- polně projevené přijaté úmluvy muže a ženy, nýbrž manželství jest smlouva sama, kterou ženich s nevěstou stávají se manžely. Když tedy snoubenec a snoubenka navzájem si pro- jeví vůli, že chtějí úplnému společenství ži- vota se oddati, a tento projev vůle navzájem přijmou: jest tento smluvní úkon čili tato smlouva manželstvím, a snoubenci jsou od té chvíle manžely, kdy smlouvu uzavřeli.

Této zásadní pravdy jest nám se držeti. V obecné mluvě sice nazývá se, ale jen v pře-

neseném slova smyslu, manželstvím spolubytí manželů a plnění manželských povinností; avšak to jsou jen účinky a povinnosti stavu manželského, kdežto manželství samo není nic jiného nežli smlouva, která muže a ženu manžely činí.

Chceme-li se o té věci pronésti způsobem právnickým, třeba nám míti na mysli, že každá věc zahrnuje v sobě formu a předmět; a tak i manželství. Formou manželství jest projev obapolné vůle čili úmluva (konsens). Předmětem pak manželství jest vzájemné se oddání osob.

Ale na jednu velmi důležitou okolnost jest nám tu ještě poukázati. *Manželství* jest totiž smlouvou, ale *smlouvou zcela jiného druhu než smlouvy občanské*. Manželství nemůže smlouvám občanským na roveň postaveno býti. Manželství jest smlouvou zcela zvláštního druhu, od smluv občanských naprosto rozdílnou. Velký ten rozdíl pozorujeme snadno, ať s kterékoliv stránky manželství k občanským smlouvám přirovnáváme. Tak na př. liší se manželství od smluv občanských svým obsahem, kterým nikterak nezávisí jako občanské smlouvy na vůli muže a ženy manželství uzavírajících a který hmotně oceniti se nedá jako obsah smluv jiných. Rovněž tak nepřestává manželství vyplněním povinností jako smlouvy občanské, které jen potud trvají, pokud závazkům nebylo vyhověno atd.

Jestliže pak manželství jest smlouvou zcela jinou než smlouvy občanské, musíme také manželství jinak posuzovati a jiným způsobem řídit než smlouvy občanské. A kdo by chtěl manželství právě tak spravovati jako smlouvy občanské, jistě by dobře nejednal.

3. O účelu manželství.

Účel manželství jest trojí a sice: *zachování a rozmnožení pokolení lidského*, jakož i *výchova ctitelů pravého Boha*; potom *uvarování smilstva a posléze vzájemná pomoc*.

Rozmnožení pokolení lidského přivedením dítěte na svět nemusí při užívání manželství nutně zamýšleno býti, ale nesmí také býti vyloučeno. Kdo by tedy manželství užíval jediné a výhradně pro rozkoš smyslnou tak, že by dítě nechtěl míti nebo dokonce i něco činil, aby početí neb porodu dítěte zabránil, jistě by se provinil proti účelu stavu manželského..

A ne jinak by se provinil i ten, kdo má děti, o jejich výchovu by se nestaral. Neboť rodiče jsou na prvním místě povinni vychovávat své děti dle těla i dle duše, jmenovitě však vychovávat je nábožensky pro Boha a pro věčnost tak, aby svého posledního cíle jednou dosáhnouti mohly.

Tomuto trojímu účelu manželství odpovídají pak osobní poměry čili *práva a povinnosti manželů*, které jsou:

a) *Právo manželského obcování*. Manžel manželu jest pod hřichem ze spravedlnosti

povinen vyhověti, když za splnění práva manželského jest žádán; ale těžké nebezpečí zdraví nebo života od této povinnosti osvobozuje.

b) Věrnost manželská až do smrti. Proto kdyby některý z manželů hřešil proti čistotě ať myšlením, žádostí, řečí nebo skutkem s osobou, s kterou v manželství spojen není, dopustil by se nejen hříchu proti VI. přikázání božímu, ale též hříchu cizoložství proti přikázání božímu IX.

c) Právo společenství manželského čili právo na společné žití a společné obydlí.

Porušením tohoto práva a této povinnosti jest rozvod. *Rozvod čili separace jest oddělení manželů od stolu a lože.* Rozvod může býti buď doživotný neb jen dočasný a připouští se jen z nejvážnějších příčin, totiž tehdy, když společné žití manželské oběma neb aspoň jednomu manželu v ohledu náboženském a mravním nebo fysickém (hmotném) stalo se velmi nebezpečným.

Rozvod třeba považovati za velké zlo. Příčiny rozvodu bývají z pravidla velmi nedůstojny; bývá to obyčejně nedostatek ctnosti a bázně boží nebo hříšný život a nesvědomitost jednoho nebo obou manželů. Kde není ctnosti, bázně boží a svědomitosti, tam bývají často nepořádky, pro které pak arcíže zdá se oddělení manželů od lože a stolu nevyhnutelně potřebným.

Nejhorší jsou však následky rozvodu. Tak na př. jest statisticky dokázáno, že úžasně

mnoho vražd a případů choromyslnosti jest právě mezi rozvedenými.

Proto manželé ať se snaží vésti křesťanský ctnostný život a ať trpělivostí z lásky k Bohu učí se přemáhati obtíže, jimž v stavu manželkém vyhnouti se nelze: a jistě nebude jim pak spolubytí zdáti se nesnesitelným.

4. O vlastnostech manželství.

Každé manželství katolíků i nekatolíků, křesťanů i nekřesťanů má nejen z ustanovení církve, ale přirozeným i božským právem a zákonem nutně *dvě vlastnosti: jednotu a nerozlučnost.*

Jednota manželství záleží v tom, že muž jen s jednou ženou a žena jen s jedním mužem smí ve svazku manželském trvati. Proto, kdo již jednou sňatek manželský uzavřel, jest nezpůsobilým uzavřítí platně manželství jiné, pokud první manželství platně rozvázáno není. A kdyby někdo jsa manželem manželství jiné uzavřel, manželství to nemělo by platnosti, ale bylo by konkubinátem a cizoložstvím.

Jest pak jednota manželství požadavkem přirozeného zákona. Neboť muž a žena od dávají se v manželství sobě navzájem *k úplnému společenství života* a tak stávají se takřka jednou bytostí. Jsou-li však muž a žena v manželském stavu jednou bytostí, směl by s nimi v tomže manželství v jednu bytost splynouti jen ještě ten tvor třetí, který by mohl ženě i muži v manželství spojeným stejně jedna

a tatáž práva poskytnouti. Avšak zdravý rozum a přirozený pořádek věcí nám praví, že takovým tvorem není nikdo z lidí ať mužského nebo ženského pohlaví. A tak sám přirozený zákon učinil jednotu nutnou vlastností manželství, tak že ani muž dvě ženy, ani žena dva muže podle přirozeného zákona míti nesmí. A totéž stvrzuje i zákon božský. Neboť Kristus Pán praví: „Přidrží se (člověk) manželky své a budou dva v jednom těle.“ Kristus Pán mluví tedy jen o jednom muži a o jedné ženě, kteří v manželství jednou bytostí se stávají.

Nerozlučnost manželství záleží v tom, že manželé, kteří platně v manželství vstoupili, zůstávají až do smrti jednoho z nich manželstvím k sobě vázáni. Smrtí jednoho z manželů tedy manželství platně uzavřeno se rozvazuje, tak že pozůstavající manžel v nové manželství vstoupiti může.

Žádá pak přirozený zákon nerozlučnost manželství, protože manžel manželu k úplnému společenství života *se oddává, daruje* t. j. práva na sebe navždy se zřiká a v moc a právo spolumanžela přechází; nebť toť pojem daru, že věc darovaná stává se navždy majetkem toho, komu darována byla. Jak by tedy směl se manžel opovážiti manželství svého zrušiti, když práva na sebe nemá, ale na vždy spolumanželu se daroval? A tohoto vzájemného doživotního odevzdání se v manželství nelze měniti ani společnou úmluvou manželů, ani církevní nebo státní mocí, pro-

tože co přirozený zákon sám jednou určil, je nezměnitelno. Zákon pak božský nařizuje doživotnost manželství slovy Krista Pána: „Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“

Tato nerozlučnost a doživotnost manželství jest naprostou a bezpodmíněnou, a poněvadž se zakládá na přirozeném i božském zákonu, platí nejen o manželství mezi křesťany, nýbrž vůbec o každém pravém manželství. O této nerozlučnosti manželství vyskytují se četné nálezy církve již v prvních stoletích křesťanství: zvláště však *byla doživotnost a nerozlučnost manželství dogmaticky stvrzena zákonem sněmu Tridentského*. (Trid. Sess. 24. can. 7. de sacr. matr.)

Jen tři výjimky připouští církev v té příčině:

a) *Manželství fysicky splněné* t. j. manželství platně uzavřené, ve kterém manželé již svých práv užili. Manželství toto může býti rozvázáno a zrušeno, ale jen v případě, ve kterém jeden ze dvou *manželů nekřesťanských* (infidelium matrimonium) přijal křest a druhý s ním v manželském společenství zdráhá se žíti anebo snaží se manžela pokřtěného pohnouti k činům nemravným anebo mu překáží u vykonávání povinností náboženských. Tehdy, ale jen tehdy, může manžel pokřtěný žádati, aby směl ještě za živobyti manžela nekřesťanského nové platné manželství uzavříti a tak dřívější manželský svazek rozvázati dle slov sv. apoštola Pavla: „Pakliť chce nevěřící odejíti, nech ať odejde.“ (I. Kor., 15.)

b) *Manželství platné, ale dosud nesplněné* t. j. manželství, ve kterém manželé dosud svých práv neužili, rozvazuje se složením slavných slibů řeholních. Když totiž jeden z manželů i proti vůli druhého manžela, dříve než došlo k manželskému obcování, do takového řádu vstoupí, kde slavné sliby se skládají a tam slavné sliby složí, může po složení těchto slibů zbylý manžel nové manželství uzavřít.

c) *Konečně může papež manželství platné, ale dosud nesplněné* t. j. manželství, ve kterém manželé dosud manželských práv nepoužili, dispensí čili *prominutím rozvázati* z příčin nejvážnějších v případech, kde manželství se vši pravděpodobností jest neplatné, avšak právní důvod této neplatnosti není dostatečně dokázán.

Mimo tyto případy *jest manželství naprosto nerozlučným a může jedině smrtí jednoho z manželů rozvázáno býti.*

Z toho poznáváme, jak neoprávněnou jest rozluka. *Rozluka (divortium) čili rozvázání sňatku manželského záleží v tom, že manželství platně uzavřené pozbývá své platnosti, tak že manželé jiné manželství uzavřítí mohou.*

Rozluka protíví se úplně i zákonu přirozenému i zákonu božskému. Dokazovati nám to netřeba. Vzpomeňme si jen na slova písma sv.: „A přidrží se (člověk) manželky své, i budou dva v jednom těle. A tak již nejsou dva, ale jedno tělo. A protož, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ (Mat. 19., 5., 6.)

„Žena vázána jest zákonem, dokud muž její živ jest.“ (I. Kor. 7., 39.) *Proto jsou též následky rozluky nejvýš zhoubné. Ano, rozluka jest, jak ještě se přesvědčíme, pravou záhubou stavu manželského.*

5. Náboženský ráz manželství.

Nejprve jest nám ohraditi se proti mylnému pojmu o manželství. Manželství má sice do jisté míry také přirozenou stránku fysickou, podobnou pohlavnímu poměru, jaký vidíme u zvířat. Manželství není však zvířecností neznající žádné ušlechtilé stránky. Pouhé ukájení pohlavních pudů prosté vši mravní důstojnosti a ušlechtilejších účelů *není manželstvím*, nýbrž jest jen úkonem zvířecnosti.

Kde jen tato zvířecnost se považuje za manželství, tam ovšem manželství je zůstaveno výhradnému vlivu smyslnosti a má charakter zvířecí a není manželstvím, poněvadž odporuje přirozenému zákonu t. j. i podstatě i účelům i vlastnostem, které sám přirozený zákon manželství vytknul. O takovém manželství arciže nelze říci, že má ráz náboženský. Avšak víme, že manželství i svou podstatou i svými účely a vlastnostmi od onoho zvířecího způsobu života je naprosto rozdílné. Víme, co přirozeným a božským zákonem k manželství patří.

A o tomto pravém manželství, jak je přirozený i božský zákon vymezuje, tvrdím, že má nejen jakousi vedlejší náboženskou stránku, nýbrž že jest již od počátku samo

o sobě věci náboženskou a posvátnou, t. j. že má ne od lidí, ale vrozený, od přírody daný náboženský, posvátný ráz i svým pojmem a původem i svou podstatou a svými účely a vlastnostmi. Důkazů mnoho netřeba. Původcem manželství jest Bůh sám, který manželství už od počátku učinil v jistém slova smyslu předobrazením slova božího. Podstatu manželství tvoří smlouva vyššího druhu, od občanských smluv naprosto rozdílná. Účelem manželství jest rozmnožení a výchova nesmrtelných tvorů božských a ctitelů pravého Boha a zvelebení a povznesení mravů. Vlastnostmi manželství jest posvátná jednota a nerozlučnost. To vše nám praví, že manželství jest něco posvátného. A proto již od nejdávnějších dob u všech národů nalézáme, že vymezení poměrů manželských bývalo spojeno s představami náboženskými, a že sňatky manželské posvátnými obřady z moci a za účasti kněží se uzavíraly.

Avšak největšího povýšení a posvěcení dostalo se manželství od Krista Pána. — Kristus Pán dal především manželství nejvznešenější význam tím, že je učinil obrazem svého vlastního spojení s církví svatou, tak že muž v manželství představuje Krista, hlavu církve, a žena církev, tělo Kristovo. „Nebo muž jest hlava ženy, jako jest Kristus hlava církve: onť (jest) spasitel těla svého,“ píše sv. Pavel. (Ef. 5., 23.)

Zároveň pak Kristus Pán nezměnitelně navrátil manželství pohanstvím znetvořenému

jeho původní jednotu a nerozlučnost a učinil je takřka skladištěm své lásky a milosti a křesťanské svatosti a dokonalosti.

Ano Kristus Pán povýšil manželství věřících na hodnost svátosti. Manželství jest tedy svátost Kristem Pánem ustanovená, kterou dvě svobodné osoby různého pohlaví k úplnému společenství života se zavazují a od Boha té milosti dosahují, aby povinnosti stavu manželského až do smrti věrně plniti mohly. Ti, kdož svátost stavu manželského přijímají, dosahují tedy od Boha mimo rozmnožení posvěcující milosti též hojných milostí zvláštních, abymohli v manželství své těžké povinnosti svědomitě konati.

Důležitá jest však otázka, v čem *svátost manželství* záleží? Víme, že manželství svou podstatou jest smlouva manželů. A tážeme-li se, v čem podstata svátosti manželství záleží, třeba nám opět říci: *Svátost manželství není nic jiného nežli manželství samo, t. j. smlouva sama, sám smluvní úkon, který tvoří podstatou manželství.*

Svátost manželství není tedy něco k manželství t. j. k smlouvě manželské přidaného a od manželství oddělitelného a neexistuje odděleně od manželství čili od smlouvy manželské. A proto *nemůže manželství věřících býti platným manželstvím, aniž by nebylo svátostí; každé platné manželství věřících jest nutně též svátostí.*

6. O zákonodárství církevním.

Otázka jest: *Kdo má moc zákonodárnou a soudní ve věcech manželských?*

A odpověď zní: *Veškerou moc zákonodárnou i soudní ve věcech manželských, co se týče podstaty manželství a manželského svazku, má jediná církev svatá.* Církev tedy jediná má právo rozhodovati, zda manželství jest platné či neplatné, má právo a moc, klásti podmínky platnosti, ustanovovati překážky manželství i rozlučující i zakazující, v její kompetenci spadá určovati způsob a podmínky vstoupení v stav manželský, rozhodovati o vzájemném poměru manželů, o rozvazování a rozvádění manželství, ustanovovati osobní účinky svazku manželského a pod.

Má pak církev plnou tuto moc od Boha samého; neboť

a) každý ví, že Bůh svěřil církvi řízení nejen všeho, co se týče víry, nýbrž i všech věcí, které se na mravy vztahují. K zákonu mravnímu však přísluší též stanoviti poměry manželské.

b) Manželství jest něčím posvátným; avšak správu věcí posvátných dostala od Boha jediná církev a proto manželství smí jen mocí od Boha církvi udělenou řízeno býti.

c) Ano manželství jest dokonce svátostí. A komu pak jinému dal Kristus Pán veškeru moc ustanovovati a nařizovati vše, co svátostí se týče, ne-li jediné církvi svaté. Jí jediné tedy svěřeno od Krista Pána zákonodárství manželské.

d) Konečně má také velikou důležitost a zvláštní sílu svědectví dějin, ze kterých

s dostatek poznáváme, že církev si osobovala zákonodárnou a soudní moc ve věcech manželských plnou měrou již od počátku jakožto moc jí od Boha danou a hájila tuto svou kompetenci ve všech dobách a ji dosud hájí. Ano, na sněmu Tridentském jistě vším právem a slavnostně prohlásila, že záležitosti manželské patří před soudce duchovní (Trid. Sess. 24. can. 12) a že ona, církev, jediná má moc stanovití překážky manželství rozlučující (ibid. can. 4).

A církev svatá této moci také vždy jen k největšímu prospěchu jednotlivců, rodin i států užívala, o čemž nám opět dějiny dosti důkazů podávají.

7. Z á k o n o d á r s t v í s t á t n í.

Má světská moc, stát, též nějaká práva zákonodárná a soudní ve věcech manželských? Nebo máme záležitosti manželské vůbec a naprosto vyjmouti z moci státní?

Není pochybnosti o tom, že manželství jest základem společnosti státní a že jest poměrem právním i v ohledu společenském nad míru důležitým. A není též pochybnosti, že pořádek společenský jest hlavním účelem státu a předmětem jeho správy. Proto nepřekročuje jistě stát obor své působnosti, když upravuje i poměry manželské. Má tedy i stát nepopíratelné právo rozhodovati o poměrech manželských a je upravovati.

Ale v čem toto zákonodárné a soudní právo státu ve věcech manželských záleží?

Stát může určovati jediné občanské účinky manželství a rozhodovati jen o občanských manželských právních poměrech a následcích.

Tak na příklad může stát vyměřovati poměry majetkové, může jistému druhu osob jako vojinům, úředníkům a j. manželství z vážných, všeobecného dobra se týkajících příčin a za jistých okolností zakazovati. Zákonodárství světskému přísluší též otázky, zdali žena přijímá jméno a stav muže, jaký vliv má manželství na její občanství, příslušnost a způsobilost k právním činům a pod. Toho druhu předpisy v manželských záležitostech dávati je stát oprávněn; a kdo by těchto státních předpisů nedbal, byl by trestu hoden; ale manželství jeho zůstalo by takovým, jakým jest před církví a před Bohem.

Avšak stát má také povinnost církev v zákonodárství a soudnictví jejím hájiti, manželských zákonů a předpisů jejich šetřiti, ano o jejich zachovávání a plnění i svou mocí dle potřeby pečovati.

Tato práva a tyto povinnosti má stát vzhledem k manželství. A těchto práv státu církev také neupírá. Naopak přičiňuje se, by stát jich plnou měrou ku blahu všech používal a napomíná věřící co nejdůtklivěji, by v té věci státní moci poslušni byli: *Církev chce býti se státem v úplném souladu* a proto ustupuje státní moci, pokud jen možno a jest povolna ve všem, co s neporušitelností práv, která jí od Boha dána byla a kterých zřici se nesmí, srovnati se dá. Proto církev nikdy

nevydala předpisů o manželství, aby nebyla vzala ohled na poměry státní a na stav jednotlivých národů, a nejednou své předpisy zmírnila, když toho žádaly spravedlivé a důležité příčiny. *Jen jednoho církve schvalovati nemůže a nesmí, aby totiž stát osvojoval si práva, která mu nepatří, a dával zákony, které zjevnému právu se protiví.*

Stát nemá však práva vměšovati se církvi v její zákonodárství a soudnictví a není oprávněn rozhodovati o platnosti či neplatnosti, o rozlučitelnosti či nerozlučitelnosti manželství atd.

Tuto moc připisovali státu neprávem tak zv. regalisté, přívrženci bludného učení o svrchované moci královské i ve věcech církevních. Přívrženců tohoto učení jest i za našich dnů velmi mnoho. Dokazují svůj blud tím, že manželství jest prý smlouvou čistě občanskou a že svátost manželství jest od manželství samého oddělitelna; a proto prý správa a řízení manželství jakožto čistě občanské, od svátosti manželství rozdílné smlouvy patří úplně moci státní.

Avšak my jsme již dosti poznali a dosti o tom se přesvědčili, že manželství jest smlouvou ne čistě občanskou, ale posvátnou, a že jest zároveň svátostí, a proto, že jediná církev moc spravovati manželství od Boha samého dosáhla.

Proto chybuje stát:

a) neuznává-li zákonodárství církevního, zejména vzhledem k platnosti sňatků, neboť před Bohem a ve svědomí jest manželství

jen tehdy platné, když ho církev za platné uzná. Ustanovi-li tedy stát něco zcela jiného než církev, nemá ustanovení jeho před Bohem a ve svědomí ceny a platnosti;

b) zavádí-li tak zvané občanské sňatky, uzavírané před úřadem občanským církevní zákony neuznávajícím, jakoby sám měl moc rozhodovati o platnosti či neplatnosti sňatků a směl určovati, co k platnému manželství patří;

c) předpisuje-li zákonem, aby se obřad občanský před státním úředníkem dříve vykonal, než se manželství před církví uzavře, a trestá-li ty, kteří jinak jednají, a nazývá-li manželství, které napřed církevně a potom teprv před státem uzavřeno bylo, neplatným.

Tyto meze státní moci jsou přirozenému zákonu úplně přiměřeny a blahu všech nejvýš prospěšny; a kdykoliv stát meze ty překročil, neblahých následků trpce zakoušeti musil.

II. Boj proti manželství.

Nauka církve sv. o manželství je zajisté velice moudrá a blahodárná.

Avšak úsilím odvěkého nepřítele pokolení lidského je zejména za našich časů dost lidí, kteří všeliká dobrodiní z víry nám plynoucí zamítajíce, též křesťanským manželstvím pohrdají, je nepřátelsky napadají, jeho podstatu z kořene vyvrátiti a je od přirozeného i božského zákona úplně odtrhnouti chtějí. O těchto

nepřátelích a jejich boji proti manželství si nyní promluvíme.

1. O jakou změnu zákona manželského nepřátelé církve se zasazují?

Dle ustanovení sněmu Tridentského jest podstatnou formou uzavření manželství *prohlášení vůle před příslušným farářem a nejméně dvěma svědky*. Nestalo-li se tak, jest manželství *neplatné*. Tato překážka manželství rozlučující nazývá se překážka „z tajnosti“ (*impedimentum clandestinitatis*).

Tento zákon církevní platí všude tam, kde ustanovení sněmu Tridentského byla veřejně a nejen všeobecně, ale v každé osadě farní zvláště prohlášena, neb kde aspoň vždy a stále formy Tridentské bylo šetřeno v přesvědčení, že právem obecným jest předepsána.

V Rakousku platí forma Tridentská všude, jen v Uhrách nemusí od r. 1841 manželství nekatolíků a manželství smíšená býti uzavírána dle Tridentské formy.

Tomuto zákonu církevnímu protiví se však tak zv. sňatky občanské čili civilní, v nichž stát sám sobě přisvojuje právo rozhodovati o tom, co k platnosti manželství patří a co ne.

Sňatky občanské jsou sňatky uzavřené pouze před úřadem občanským, světským, státním a nikoliv před příslušným farářem, jak toho sněm Tridentský vyžaduje.

Takové sňatky jsou buď podpůrné nebo fakultativní nebo obligatorní.

Podpůrný sňatek občanský (Notcivilehe) záleží v tom, že stát dovoluje a za platný uznává sňatek občanský jen tehdy, když úřad církevní z nutných příčin sňatek odepřel. *Takovýto podpůrný sňatek občanský jest v Rakousku již od roku 1868 zaveden.*

Fakultativní občanský sňatek záleží v tom, že stát dovoluje stranám dle libosti zvoliti si sňatek církevní nebo občanský a že obojí uznává stejně za platný.

Povinné čili obligatorní občanské manželství záleží v tom, že stát církevní sňatky vůbec za platné neuznává, nýbrž nařizuje, aby všichni před úřadem státním sňatky uzavírali, načež je každému na vůli ponecháno, chce-li také ještě církevně se dát oddati.

A toto obligatorní občanské manželství jest od r. 1895 zavedeno v Uhrách a má teď zavedeno býti v celém Rakousku.

Toť změna zákona manželského, kterou nepřátelé církve svaté provéstí chtějí.

2. Co máme o civilním manželství souditi?

Sňatky civilní jsou:

a) *hrobem manželství*, a to proto, že činí manželství *smlouvou státní a smlouvou zrušitelnou*.

Avšak manželství není smlouvou státní neboli občanskou. Stát nemá práva o podstatě a platnosti sňatků rozhodovati a, dá-li toho druhu zákon, je zákon ten nespravedlivý. A proto sňatky civilní jsou *neplatny*, jsou to

konkubináty. Církev by mohla nejvýš jen s tím souhlasiti, aby manželé po uzavření manželství církevního úřadu světskému sňatek svůj řádně ohlásili a tak jistých občanských výsad účastnými se stali. Ale s tím není stát spokojen; stát si osobuje veškeré právo o platnosti manželství rozhodovati, a toho práva nemá; a proto občanské sňatky nikdy platny býti nemohou.

Podobně není manželství ani smlouvou zrušitelnou, jak již beztoho víme. Avšak civilní sňatky jsou zrušitelné a proto nejsou žádným manželstvím. Stát totiž uznává celou řadu příčin, ze kterých sňatky občanské zrušeny býti mohou, tak že muži a ženě nové manželství uzavřiti je volno, anebo dovoluje stát dokonce i, by každý dle své vůle a bez jakýchkoliv zákonem vytknutých příčin a důvodů manželství své zrušiti a jiné uzavřiti směl. Tak na př. prohlásil jakýsi řečník ve Vídni, že vzorem má nám býti onen stát v Americe, v němž stát uznává každé spolubydlení a spolužití lidí po způsobu manželů za platné a zákonité bez všelikých úředních formalit na tak dlouho, jak dlouho kdo chce za manžela považován býti. Hlubší znemravenosti, věru, mysliti si nelze. Manželům má tedy býti volno, zcela dle libosti spolu žiti a opět se rozejiti, a tuto králičinu uznává stát za platné zákonité manželství. Ubohý stát. kde jsou tak převrácené poměry!

b) Civilní sňatky jsou však též zkázou manželského štěstí. Neboť jsou:

α) *samá nejistota*, jak dlouho potrvají. Každá hezká tvář, každý výnosný sňatek, každé nedohodnutí, každá změna poměrů, libovůle, měnivost povahy, nenálada, různé chyby a slabosti — a kdož bez nich jest? — může býti příčinou, že manželství bude zrušeno.

β) *Samá nedůvěra*; v manželství občanském jest upřímné jednomyslné spolužití nejvyšším obtížným. Tu chce jeden druhého, pokud možno využítkovati, a proto jest jedna strana ke druhé vypočítavou, utajenou, neupřímnou a užívá různých úskoků, lží a jiných nehodných prostředků, by snad něco nevyšlo na jevo, proč by manželství předčasně zrušeno býti mohlo. Takové manželské spolubydění jest pouhou komedií nebo kšeftem, kde jeden druhého o štěstí olupuje.

γ) *Samý strach*, že jedna strana bude druhé musiti vše, i to nejmilejší a nejposvátnější, majetek, zdraví, přátelství, přesvědčení, čest, víru atd. v obět přinést, bude-li chtít v manželství setrvati, a často se přihodí, že ani všecky tyto oběti manželství před zrušením nezachrání.

Věru, vstoupí za takových poměrů jedna poctivá a řádná osoba v stav manželský?

Avšak manželství občanská prý nám přinesou mnoho výhod.

a) Manželé budou prý v novém manželství šťastnější. Ale není tomu tak; zkušenost učí opak toho, a rozum sám nám praví, že manželství po rozluce prvního sňatku uzavřené k štěstí nepovede. Velký počet vražd

a sebevražď a případů pomatení na mysli z řad takových manželů nedokazuje, že by v novém manželství šťastnějšími se byli stali.

b) Věrnosti manželské prý nikdo nezachovává; nač tedy někoho k ní zavazovati? Manželství občanská ašpoň tuto zbytečnou, nepohodlnou povinnost odstraní. Než tato výhoda sňatků občanských je ceny nejvyšší pochybné. Jest sice pravda, že zvláště jisté třídy lidí cizoložstva se dopouštěti takřka uvykly; ale všem lidem této nejhlubší znemravnělosti vytýkati nelze. Nezachovávají-li však mnozí manželských povinností svých, třeba je napomínati a ne je povinnosti jejich zbavovati a jim nemravný život zákonem dovolovati; olejem oheň se nehasí.

c) Manželství občanská prý odstraní cizoložství a prostituci. Ano, ale jen dle jména, nikoli však ve skutečnosti. V občanském manželství bude moci každý cizoložstva dle libosti se dopouštěti, jsa k tomu zákonem oprávněn. Nebo zákon, který dovoluje každému každé chvíli dle libosti manželství své změnit, není ničím jiným než schválením cizoložstva.

To jsou výhody, které nám občanské sňatky přinesou. O takové výhody stojí věru jen člověk mravně naprosto zkažený.

3. Jací lidé domáhají se občanských sňatků?

Uvažme teď, jakým pak to lidem na občanských sňatcích tolik záleží.

Občanských manželstev domáhají se:

a) *Lidé u víře vlažní.* Kdo živé víry nemá, nemá ctnosti, nezná obětovnosti, neumí se zapírat, jest bez mravní síly, bez pevné vůle, která by dovedla zlu odpírat, není povahou silnou, která jediná světem vládne, nýbrž jest třtinou větrem lidských slabostí se klátící. Tací lidé nedovedou žiti, musí-li trpěti; raději volí násilnou smrt. Není tedy divu, že ani v řádném manželství nese-trvají; neboť neznají věrnosti, svaté lásky a trpělivosti, bez níž v manželství žiti nelze a kterou jen živá víra a zbožnost v srdce vštěpuje. Proto desertují a touží po manželství novém.

b) *Lidé nevědomí,* kteří nemají tušení, oč tu jde, a neznají rozdilu mezi manželstvím křesťanským a sňatkem občanským, a proto jest jim vše jedno. O nich platí: kam vítr, tam plášť. Slepě se kloní tam, kam je nálada pudí, a kde je větší volnost vábí.

c) *Lidé svedení;* jsou to ubožáci, kteří se vyhýbají dobrým rádcům a svědomitým přátelům a nevěří těm, kteří jim pravdu mluví. Za to však bezmyšlenkovitě a bez rozvahy věří svůdníkům, kteří jim zlo vychvalují, ale zhoubné následky zla před nimi tají, jim hory doly slibují, ale slibů nedrží. Běda všem, kteří takto oklamati se dají!

d) *Lidé požívatí,* do světa a jeho požitků zahrabaní. Bohem jest jim svět a požitky jeho. Světu slouží, jej hledají, světa

nejvíce užiti chtějí; vyššího nic neznají. Tací lidé uzavírají manželství jen pro peníze nebo pro dobré bytí a žití nebo pro jméno nebo z tak zv. lásky t. j. z popudu pohlavních neskroceností a z náruživosti a z podobných příčin. Že manželství taková Božího požehnání postrádají, je zřejmo. Manželé toho druhu nehledají v manželství nic vyššího, než jak by světa a smyslných požitků co nejvíce užili. I užívají světa, dokud to jde. Ale z pravidla to dlouho netrvá; radosti smyslné rychle minou. Brzy množí se obtíže, trní stavu manželského roste, manželství stává se nepohodlným jhem a břemenem. Toho však lidé požívaví nesnesou a proto v nich vzniká touha, jak by se manželských závazků zprostiti a jinde štěstí svého hledali.

e) *Lidé nečistí*, smilníci a cizoložníci, kteří tvrdí, že věrnosti manželské nikdo nezachovává, což se na prvním místě týká jich samých; sic by tak nemluvili.

A proč zvláště cizoložníci se domáhají sňatků občanských? Výklad je snadný. Pokud zákon uznává manželskou nerozlučnost a chrání manželskou věrnost, je těžko cizoložství se dopouštěti a nemravný život vésti; tu třeba nekalé rejdy skrývatí, aby veřejnosti, obecenstvu aspoň příliš ostře do očí nebily.

Neboť přijde-li nějaký skandál na jevo, co tu bývá křiku a posměchu a odsuzování a hanby! To je však velmi nepohodlné. Co tedy dělat? snadná pomoc! Zavede-li se ob-

čanské manželství, dojde cizoložství veřejného uznání a schválení a bude se ho moci dopouštět každý bez bázně a hanby. A toho právě cizoložníci z plna srdce si přejí; proto volají: „Zaveďme občanské sňatky!“

f) Lidé peněz chtiví. Jak to?

Především není pochybnosti, že zavedením sňatků občanských manželské spory se rozmnoží. Jistá třída lidí bude tedy mítí nej-
skvělejší kšefty. Není divu, záleží-li této třídě nejvíce na tom, aby sňatky občanské zákonem se staly. Potom chce-li za dosavadních poměrů manžel volné lásky užívat, musí za to z pravidla drahými penězi platit. A těch je škoda. Nač je vyhazovat? Bude-li manželství občanské zavedeno, odpadnou takové výlohy, a bude každému možno volné lásky požívat zadarmo: nebude třeba peníze nosit k nevěstkám, když bude nevěstek dosti, které v občanském manželství zadarmo své služby nabizet budou nebo ještě za to samy zaplatí.

Toť ovšem pro peněz chtivé a nemravné manželičky velmi lákavou pečení.

Než dost už toho. Kdo dobré vůle, uvažuj sám, může-li z takovýchto pramenů čistá voda téci.

4. K a m o b č a n s k é s ň a t k y v e d o u ?

Následky manželství občanských jsou nejvyš zhoubné, takže ve všech státech, kde už zavedena jsou, jeví se velká snaha, je zas odstraniti. Uvažujme jen, jakou škodu

utrpi občanskými sňatky pohlaví ženské, stát a církev.

a) *Pohlaví ženské* jde poměrům vstříc, které panovaly u národů pohanských. Žena stane se otrokyní muže, hříčkou v jeho rukou, nástrojem ukojení jeho nespořádaných choutek, tvorem bez práv a beze cti.

Zdá se to na oko přehnaným. Občanské manželství maluje se ženám barvami nejpestřejšími. Jak svůdně na př. to znělo, když roztomilý manžel svou ženušku přemlouval, říká: „Dokud budeme chtít, zůstaneme spolu. Ale pomysli, bude-li ti jednou spolužití se mnou nesnesitelným, nebo bude-li ti kynouti výnosnější sňatek, zatouží-li po tobě bohatší pán, mladší, hezčí, příjemnější člověk: bude ti volno mne opustiti a jinde většího štěstí hledati. Nezapomeň také, že máme dceru. Ta se nám provdá. Ale bude-li její první manželství nešťastným, bude-li ji muž soužiti a trýzniti a jí všemožná bezpráví činiti, hle, ona bude moci muže opustiti a za jiného se vdáti a nebude jí třeba až do smrti se trápit s člověkem, který ji tak nešťastnou učinil.“

Slyší-li ženy podobné domluvy, dají se snadno přemluvíti a horlí pro občanské manželství ze všech sil.

Avšak domluvy ty jsou lživé. Osoba ženská z pravidla se provdá jen, má-li peníze anebo je-li mladá a hezká. Jiných případů jest málo zvláště u nynějšího smyslného, požitkářství oddaného světa.

Než jak dlouho jest žena mladou a hezkou? Nenazývá se již 30tiletá osoba dávno odkvetlou pannou? A nenese žena již po prvním neb druhém dítku na sobě stopy odkvetlosti? Nevyniká-li pak žena svou mravností a duchem svým, krásou již nevynikne nikdy. Těch je věru málo, které si krásu po delší dobu zachovati dovedou. Kolikrát tedy bude žena moci pro svou krásu se provdati?

A jak dlouho vystačí osoba nových vdavek chtivá, s penězi? Příjmy žen, jak známo, bývají velmi skrovné, ale výdaje za to tím větší. Kapitál dlouho nedotknut nezůstane. Jak dlouho postačí tedy ženě její věno, aby snad i po druhé a po třetí vdáti se mohla, i kdyby v manželství samém muži ze svých peněz nic dáti nemusila, což také jen málokdy se stane? Nebo z pravidla muž od ženy peníze žádá. Z toho všeho je zjevno, *že bude jen málokterým ženám možno po druhé a po třetí se vdáti.* A to zvláště proto, že muž ženy nepropustí, dokud lákavé její vlastnosti ho poutati budou? A potom, když vlastností těch míti nebude, a muž ji propustí, kdo si ji pak vezme? Za koho se provdá?

Muž i sebe starší najde příležitostí dosti, aby znova se mohl oženiti, ale žena nenajde, za koho by se po druhé provdala. *Muž připraví ženu o krásu, o síly, o mládí, o zdraví, o peníze a o čest, a pak si vyvolí jinou, a staré koště, které už nemete, se vyhodí. Tento osud hrozí dříve neb později všem ženám.*

A co si pak takové ženy počnou? Z čeho budou živý? Peníze budou tytam. V manželství si žádná nic nezahospodařila, ano ztratila i ty příjmy, které měla, než v manželský stav vstoupila. Za práci jí v rodině muž nic neplatil. Věno hýřivostí manžela nebo jiným způsobem vzalo za své. Jak tedy živu býti?

Ale snad dá muž ženě odbytné, když ji propustí? Avšak nemá-li muž sám nic, komu co může dát? A ožení-li se vícekrát, kolika ženám bude odbytné platit? A kdyby snad i žena nějaké odbytné dostala nebo snad i roční rentu brala, bude moci z toho živa býti? Kolik žen bude tak šťastných, aby spokojeně z toho žítí mohly?

Slovem, ženy od mužů propuštěné budou nejbídnějšími tvory na světě, ku posměchu všem a sobě samým na obtíž. A nenavráti-li se pak taková žena k zásadám svaté víry a nebude-li za svůj hříšný život činit pokání, nezbude jí nic než zoufalství a násilná smrt. Ten bude konec toho štěstí, které jí v občanském manželství bylo slibováno.

b) Stát bude míti z občanských sňatků též škodu největší a sice hlavně škodu trojí:

α) Nemravnosti a bezbožnosti bude brána dokořán otevřena. Důkaz toho nám podávají státy, kde občanské sňatky jsou již zavedeny jako Francie, Amerika a j. V Uhrách za těch několik let, co tam civilní manželství jest zavedeno, přibýlo 20.000 lidí bez vyznání a nebylo přes 130.000 dítek pokřtěných. Že ta-

ková zkáza mravů státu neprospěje, o tom se každý snadno přesvědčí.

β) Jaký dorost obyvatelstva, taková státu budoucnost. Avšak jaký dorost bude státu vychován v manželstvích občanských? Bude dítky vychovávat rodina? Nikoliv! Jaká pak to výchova v rodině, kde se žena mění jako služka, kde po čase vždy jiná matka! Nebo postará se stát sám o výchovu dítek? Kde však vezme stát tolik ústavů, aby veškeru výchovu dítek převzít mohl? Kolik sil vychovávacích bude pak třeba! A kdo to všechno bude platit? Budou snad rozepsány nové daně? nebo budou sníženy pense? nebo bude učitelstvo musiti s menším platem se spokojiti? A jak pak vycvičena bude mládež ve státní škole bez výchovy rodinné a náboženské? Chraň nás Bůh takového nadělení! Dítky vyrostou v neznabohy, ale ne v řádné občany, kteří Boha se bojí a hříchu se chrání.

γ) Konečně horším ještě zlem občanských sňatků bude všeobecná nechť mít dítky, jichž výchova s tolikerými obtížemi bude spojena. Občanská manželství bývají bezdětna neb aspoň bývá počet dítek velmi omezen. Manželé hřeší proti účelu stavu manželského, žijí jako manželé, ale pečují o to, by dítek neměli, užívají práv, ale vyhýbají se povinnostem. A špatný tisk podporuje je tisícerým způsobem, doporučuje ženám osoby, jichž zaměstnáním jsou zločiny do nebe volající, vychvaluje hříšné léky atd. A co z toho následuje? Následuje z toho, že

ubývá obyvatelstva, ubývá zdraví, ubývá duševních i tělesných sil jednotlivců i celých rodin. Stát chřadne a jde své záhubě vstříc.

c) Církvi svaté přinesou pak občanské sňatky škodu zrovna k nepopsání. A právě o to jde nevěrcům nejvíce.

Zákonem státním nebude sice zapovězeno dáti se po uzavření občanského sňatku též církevně oddati; ale kdo se dá církevně oddati, když už civilně oddán bude? Skoro nikdo, a to z příčin těchto:

α) První, kteří jen státně oddati se nechají, budou zajisté ti, jichž manželství vadí nějaká církevní překážka; jsou to na příklad snoubenci příbuzní v 3. neb 4. stupni a p. Církev svatá taková manželství zapovídá, stát je dovoluje. Kdo by tedy chtěl církevně oddán býti, musil by napřed dispense čili prominutí té překážky dosáhnouti. To je ovšem trochu nepohodlné. Proto snoubenci tací raději církevního sňatku se zřeknou a nechají se oddati jen civilně.

β) Mnozí budou si namlouvati: jsme již bez toho oddáni úředně (totiž civilně); nač tedy se znovu nechat oddávat před knězem a nové starosti si dělat? Však církevní oddavky před státem ani neplatí. Tak budou mnozí mluvit ať z nevědomosti neb bezmyšlenkovitosti nebo z pohodlí a prospěchářství a jiných příčin a spokojí se též s pouhým manželstvím občanským, byť i před Bohem platným nebylo.

γ) Jiní opět zůstanou církevně neod-
dání, poněvadž se budou ostýchat ku knězi
přijiti, vědouce, že správně nejednali, když
napřed manželství občanské uzavřeli. Neboť
církev žádá a nezbytně žádati musí, by sňatky
napřed církevně uzavírány byly, poněvadž by
manželství až po vykonaném sňatku občan-
ském církevně uzavřené bylo planou forma-
litou neb aspoň by se jí na venek zdálo býti,
a státu by přiřknuta byla moc o platnosti
manželstev rozhodovati. Moc tu má však
církev jediná a to ne proto, že si ji snad
sama uchvátila, nýbrž proto, že jí moc tu
Bůh sám dal a sice nezměnitelně, tak že
církev, byť i chtěla, nemůže a nikdy nesmí
moc tu státu přepustiti.

δ) Opět jiní nebudou chtíti církevně býti
oddáni, protože jim bude nepohodlným a
protivným křesťanské cvičení, které jest snou-
bencům před oddavkami na faře předepsáno.
Tací řeknou: já se mám dát poučovat a
zkoušet z náboženství a z katechismu? To
by se mi chtělo. Za jedno nic neumím a za
druhé ničemu se učit nebudu. A napominání
kněze, že mám v stavu manželském křesťan-
ský život vésti, nepotřebuji. Proto raději knězi
ani na oči nepůjdu. Mně postačí sňatek ci-
vilní a církevních oddavek nechci.

ε) A když z těchto a podobných příčin
rady snoubenců jen občanská manželství
uzavíráti budou, pomyslí si ostatní: inu, udě-
láme to také. Když to ti a oni učiniti mohli
a skoro všichni tak činí a jde to, proč by to

nešlo též u nás? A zlým příkladem budou i ti svedeni, kteří by aspoň kousek dobré vůle přece ještě byli měli.

A tak bude církevně oddaných nesmírně málo; velká většina budou jen civilně oddáni, totiž budou žiti v konkubinátě a v cizoložství. Že pak v takových „manželstvích“ bývá brána všem hříchům do kořán otevřena, ví kde kdo. Tací manželé žijí hříšně a hříšným životem ubijí se víra v srdci více a více, až se ubije docela. Lidé civilně oddaní často následkem toho dříve neb později od víry odpadají, ano stávají se nezřídka úplnými nevěrci, lidmi bez vyznání, to jest neznabohy horšími pohanů, nebo pohané ctí aspoň nějaké božství, lidé bez vyznání však neuznávají a nectí žádného Boha vůbec.

Dítky pak, toť se rozumí, vychovávají tací rodiče podle svých neznabožských zásad. Jablko od stromu daleko nepadne. To jest, v civilních manželstvích nebývají dítky často ani pokřtěny za jedno proto, že rodiče žádné víry nemají, a potom i proto, že jim kněz vůbec jest nejodpornějším stvořením na světě.

A co z takových dítek bude? Dorůstá z nich pokolení bez Boha, bez náboženství, nové pohanstvo, vyrůstají z nich lidé, jež kdosi dobře pojmenoval hovádka v lidském těle. A toho nevěrci dosáhnouti chtějí a v občanských manželstvích toho také bohužel dosahují. Bůh, víra a náboženství má ze světa zmizeti, svědomí a mravnost nemá ani jmenována býti; to vše má nám nahraditi pouhé

ukájení zvířecích pudů. Toť bůh, toť mravnost, toť nejvyšší cíl nových pohanů. Nahlédněme do států, kde občanská manželství již zavedena jsou, a všude najdeme, že tomu tak jest.

Takovýmto způsobem olupují občanské sňatky církve svatou o statisíce duší nesmrtelných a rozmnožují jimi armádu antikristovu měrou zrovna úžasnou. A této zkázy, kterou sňatky občanské s sebou přinášejí, třeba zajisté všem katolíkům nejvíce želeť.

5. N a u v á ž e n o u.

Obhlájcům tak zvané manželské reformy buďtež věnovány tyto otázky na uvážení:

a) Kam se vám poděl přirozený zákon?

Přirozeným zákonem nazýváme pravidla a míru, nám lidem, jakožto rozumným mravním bytostem vrozená, jimiž se v životě a jednání svém spravujeme. Tato pravidla a tato míru můžeme též srozumitelněji a po domácku pojmenovati souhrnem pravd nám vrozených a na jednání naše se vztahujících. Vrozenými pravidla ta a pravdy ty nazýváme proto, že naše vrozené síly a mohutnosti, poměry a vztahy nám je tak zřejmě hlásají, že každý člověk, jakmile k užívání rozumu přišel, je poznává přímo svým zdravým rozumem, aniž by jakých důkazů k tomu potřeboval. Takovými pravdami jsou na př.: dobré není zlé a zlé není dobré. To pochopuje každý, k tomu netřeba důkazů, to nám pouhý zdravý rozum hlásá s naprostou

a úplnou jasností a určitostí a jistotou. Můžeme pravdy ty též pojmenovati základními, nám vrozenými mravními pravidly.

Zákon přirozený jest od Boha, Tvůrce našeho; nebo jako máme od Boha síly a mohutnosti vrozené, tak jsou nutně i pravidla zákona přirozeného, jež nám vrozené naše síly hlásají, jen od Boha samého. A proto jsou pravidla ta a pravdy ty *neklamné a jisté* a jsou *nutné a nezměnitelné*. Každý tedy dle nich v životě svém řídit se musí, aniž by o nich rozumně pochybovali nebo je dokonce popírali směl. A rovněž tak nikdo není oprávněn je dle své libosti měniti neb znetvořovati.

A dle těchto nám vrozených pravd, dle tohoto přirozeného zákona jest manželství smlouvou, kterou se manžel manželu k úplnému společenství života věnuje, t. j. smlouvou manželů jednotnou a nerozlučitelnou a můžeme též dodat nezměnitelnou; nebo co nám praví a hlásá přirozený zákon, tím všickni se řídit musíme a toho nikdo poměnit nesmí, to nezávisí na libovůli nikoho, a proto nemůže nikdo ani toho pojmu manželství, jež nám vymezuje a podává sám přirozený zákon, nikdo poměnit a nesmí něco jiného manželstvím nazvati.

Ale obhájcí manželské reformy chtějí si přece z nesnáze pomoci. A jak? Převráceným výkladem přirozeného práva. Naše přirozenost je totiž po pádu Adamově zkažená t. j. naše přirozené síly a mohutnosti jsou hříchem

Adamovým čili dědičným seslabeny a k zlému náchylny. A tu třeba na mysli míti, že ne to, co nám zkažená naše přirozenost, totiž seslabené a k zlému náchylné naše síly a mohutnosti namlouvají, jest přirozeným zákonem, nýbrž to, co nám přirozené síly a mohutnosti, pokud seslabeny a k zlému nakloněny nejsou, praví.

Avšak nepřátelé manželského práva rozhlašují s největším důrazem právě požadavky naší zkažené přirozenosti na prvním místě za přirozený zákon a praví, že dle nich, totiž dle smyslných, pohlavních a pod. k zlému nakloněných choutek nám nejen jest dovoleno, ale také jest nutno jednati. A podle toho upravují a vymezují si též pojem manželství, tvrdíce, že *manželství není podstatně ničím jiným než poměrem smyslně se milujících*, který dotud trvá, dokud trvá láska.

Zároveň pak dávají moc státu a jednotlivcům, aby manželství i v jeho podstatě od přirozeného zákona nezměnitelně ustanovené dle různých okolností měniti a určovati směli.

Ale jak se to všechno s přirozeným zákonem srovnává?

b) Zač považujete přirozené právo?

Přirozené právo jest mravní moc něco činiti, plynoucí z přirozeného zákona. Právo jest účinkem zákona a třeba je tudíž od zákona samého rozeznávati. Svá práva má i stav manželský. Připomínám tu jen jediné, totiž právo manželského obcování. Účelem toho práva jest starost o dítky a uvarování.

se nemravného života. Není sice dovoleno práv užívatí tak, aby účelu dosaženo nebylo; ale užívají-li manželé svého práva, ne sice proto, aby hověli svým nárůživostem, ale proto, aby se uvarovali smilstva, ušli pokušením atd., dosahují mravního účelu a jednají mravně, byť i dítek bez vlastní viny neměli, nýbrž byli bezdětní. A proto i bezdětní manželé jednají mravně svého práva užívající. To jest přirozený pojem manželského práva.

Ale nevím, zač obhájcové manželské reformy přirozené právo považují. Jim se zamlouvá zásada, že manžely bezdětné nic neváže, proč by spolu v manželství žítí měli. A což jest manželství svou podstatou poměrem manželů k dítkám? Dětky jsou účinkem manželství; manželé jsou povinni dítky od Boha přijmouti, když svého práva užívají a Bůh jim dítky dá. Ale když manželé svého práva neužívají, nebo Bůh jim dítek nedá nebo i když svévolně dítek od Boha nechtějí přijmouti práva svého zneužívající, proto manžely přece zůstávají. Neboť poměr manželů k dítkám není manželstvím, je zajisté rozdíl mezi manželstvím a účinkem jeho. A zneužitím práva a zanedbáním povinnosti nepřestává manželství býti manželstvím. Tu třeba o to se postarati, by zneužití práva se nedělo a povinnosti zanedbávány nebyly a nikoliv manželství rozlučovati a je za neplatné prohlašovati.

c) Jakou to lásku vychvalujete?

Láska manželská zasluhuje veškeré chvály.
Ale láska ta

α) není manželstvím samým, nýbrž manželskou povinností; manželé si lásku vzájemnou slibují: toť tedy jejich povinnost a účinek jejich manželského společenství života. A sice jest to povinnost trvalá a doživotní právě tak, jako manželské společenství života, z něhož vzniká, jest trvalým a doživotním. A proto láska, která trvá jen na čas, pokud člověka smyslnost zahřívá, není pravou láskou manželskou. A byť i tato pouze smyslná láska někdy po celý život trvala, jest to jen výjimka a z pravidla tím, že i lidé smyslnosti oddaní, ne-li v theorii, aspoň v praxi zevními okolnostmi a vše pronikajícím křesťanstvím jsou puzeni zásad křesťanských na venek šetřiti.

β) Láska manželská neničí a neznetvořuje přirozeného zákona. nýbrž jest na něm zbudována a jest zákonem božím zdokonalena a zušlechtěna. A proto nemohou nezřízené a nemravné choutky býti manželskou láskou nazvány, nýbrž manželská láska musí býti úkonem vůle rozumem ovládané, kdežto smyslný cit ji více méně jen doprovází.

Avšak oprávcí manželství tento pojem manželské lásky zavrhuji. Nechválí sice zjevně pouhou smyslnost, které člověk zcela dle choutek svých hová, za manželskou lásku, *ale prohlašují za lásku manželskou lásku volnou*. Volná láska v lidu liší se od nejhrubší smyslnosti tím, že na venek sice jakousi slušnost zachovává, ano též zdánlivými dů-

vody se omlouvá, ale v pravdě přece jen nedovolené styky a poměry schvaluje a hledá. Že pak reformátoři manželského práva volnou lásku hlásají, patrně už z toho, že dovolují opět manželství nové z příčin, z kterých první manželství zrušeno býti nemůže. Příčiny ty jsou na př. nechuť jednoho manžela ke druhému, nemoc v manželství vzniklá, ty neb ony hříchy jednoho z manželů atd. Pro tyto příčiny manželství nepřestává býti platným a proto manželům nové manželství uzavřítí dovoleno není. Kdo však dovolenost nového manželství z oněch příčin hlásá, nehlásá nic jiného než volnou lásku.

Z toho poznáváme, že jen křesťanská katolická nauka o pevný základ zákona přirozeného a božského se opírá a proto nutně ku zvelebení mravů a ku štěstí celé společnosti lidské i jednotlivců vede. Z téže příčiny jen nauka katolická jest trvalou a jen ona jistě také přežije systémy ostatní a nad nimi zvítězí. Reformátoři však manželského práva opírají se jen o smyslnost lidskou k zlému nakloněnou; ta jen na čas dovede moci nabytí, dovede jen jako zákázonosná bouře všechno s sebou strhnouti, ale jako bouře zas brzy tichne a zanechávajíc za sebou jen pláč a nářek.

6. Z ráje sňatků rozlučitelných.

V tomto odstavci uvedu ještě několik příkladů, aby každý posouditi mohl, jakého štěstí lze se dočkati v manželství rozlučitelném.

1. Pan D. provdal jedinou svou dceru. Dal jí slušné věno. Ale manželství nebylo šťastné. Mladý pan manžel byl velkým marnotratníkem. A žena, chtěla-li míti pokoj, brala z věna sto za stem a tisíc za tisícem a dávala, až jí ze všeho nezbylo nic. Pokud dávala, byl muž spokojen; ale jak neměla z čeho dávat, zanevřel na ni muž a nemohl ji cítit. Manželský ráj proměnil se v peklo. A konec pekla toho byl, že nespokojený manžel opatřil si úřední zrušení manželství a poslal ožebračenou umořenou ženu staříčkému otci nazpět; sám pak našel si nevěstu jinou a žil v novém manželství bezstarostně dál.

2. V obci B. žili manželé R. již přes 15 let. Byli chudi, jen živořili. Muž nedbal, a žena musila prací rukou svých živiti sebe i muže. Pracovala od noci do noci až do strhání. Manželství bylo požehnáno 5 dítkami. Starostí den ode dne přibývalo. To vše bylo příčinou, že ubohá žena ochuravěla, tak že stala se neschopnou plniti své povinnosti. Muži nebylo to vhod. K čemu ženu, když k ničemu není, myslil si. Šel na úřad a žádal, by jeho manželství zrušeno bylo, protože prý s churavou manželkou žiti nemůže. Žena mohla pak s ubohými robátky jíti a hledati, jak by smrti hladem ušla, a muž chodil po námluvách, aby se oženil po druhé.

3. Manželé H. byli šťastni a milovali se upřímně. Po letech však jakási lehkomyšlná osoba Z. pana H. k sobě připoutala. Snad se dal mladý pan H. zaslepiti a omámiti po-

kušením, snad se domníval, že mu Z. přinese hodně peněz, nebo že protekcí jejích příbuzných lepšího postavení snáze dosáhne. Slovem pan H. byl odhodlán, že své dosavadní manželství opustí a že Z. za manželku pojme. Co nešťastná paní H. při tom vytrpěla, vypovědět nelze. Týráním měla k rozluce manželství donucena býti. Konečně byla také rozluka manželství jejich úředně provedena, načež Z. stala se manželkou pana H. a vládla v domě, v němž paní H. své mládí, zdraví, krásu a spokojenost na vždy pochovala.

4. V městě K. byl úředník M. pro svou milou a poctivou povahu všeobecně ctěn a vážen. Ale ne tak řádnou byla jeho žena. Co muž v úřadě pracoval, častovala žena své záletníky. Muž se však přece jednou čehosi dopátral a činil ženě výčitky. Ale to ženu velmi popudilo. Z poctivosti mužovy dělala si jen smíchy, že ho nepotřebuje, dostane prý za něho deset jiných. A čím hrozila, to učinila. Vymohla si úřední zrušení dosavadního manželství a vdala se za pána vyššího; a od té doby proti bývalému svému manželu štvála, až si život vzal. aby neblahému svému osudu dříve ušel.

5. Pan Š. byl prvním z prvních občanů v B. a požíval důvěry neobmezené: jeho rukama šly velké obnosy peněz den co den. Ale byl dobrák od kosti. Když jeho poddaní v prázdné chvíli pojídali a popíjeli, on jediný nepopřál si ničeho, pracoval a šetřil, aby stačil vydělávati na spotřeby své hýřivé, lehkomyslné

ženy. Než ani nejkrajnější spořivosti svou nedovedl ženu uspokojiti. Z té příčiny se opovážil sáhnouti na cizí majetek, na peníze, které měl v správě. Ale nepoctivost ta vyšla na jevo a pan Š. byl odsouzen. Toť ovšem byla hanba i pro ženu, která nechtíc hanby té nésti, manželství své úředně zrušiti dala. Manžel upěl v žaláři a povedená manželka projížděla se městem s novým milencem jako nevěsta.

Toť jen několik růží z ráje sňatků rozlučitelných. Co jimi nejvíce se podporuje, kdo z nich nejvíce kořistí, je zřejmo. Zlo a zkáza mravů rozlučitelné manželství zplodila a proto manželství rozlučitelné nic jiného nikdy ploditi nebude než zas jen zlo a to zlo ještě nejhorší a zkázu mravů nejhlubší!

Vyzvání k obraně.

Protož všichni řádní mužové, jimž čest a důstojnost lidská jest milou, všichni rodičové, jimž na dítkách a výchově jejich záleží, zvláště pak všechno pohlaví ženské, které v nejhanebnější otroctví muže padnouti nechce, vy všichni:

a) *hajte posvátnosti a nerozlučnosti stavu manželského.* Otevřte ústa svá, kde toho třeba, a opřete se neohroženě těm, kteří manželský stav hanobí, a netrpte, aby lidé mravů pochybných a nechvalné pověsti vaše posvátné city uráželi. Zejména pak *pořádejte protestní schůze* a účastněte se jich co nejhojněji a tak ukažte veřejně a co nejokázaleji své křesťanské

přesvědčení a svou pevnou vůli, že chcete, by přesvědčení vašeho šetřeno bylo.

b) *Nevěřte lživému tisku*, který vám zlo chválí, ale pravdu zakrývá a vás jen oklamati chce. Spisy a noviny toho druhu hodte do ohně a čtěte, co vám sdělují katoličtí spisovatelé, vaši upřímní přátelé, kteří nelichotí sice náruživostem a nespořádaným chtíčům, ale přesvědčují rozum a hojí rány srdce a neklidného svědomí, mluví pravdu a nezatajují škodlivých následků zla a tak nikoho lstivě do záhuby neženou, jak to činí zastanci tisku špatného.

c) *A konečně chraňte se rozvodů*; rozvod jest cestou k rozluce a k sňatkům civilním. V r. 1903 bylo v Rakousku třikrát více rozvodů než v r. 1891. Toť zlé znamení. Manželé žijtež z víry a buďtež svorni a trpělivi; pak nebude třeba rozvodů, které neštěstí a nespokojenost jen množí.

Bude-li každý z vás takto svou povinnost konati, bude Bůh s vámi a nedopustí, by naše země se staly „nevěstkou velikou, Babylonem, máti ohavností“, o níž píše sv. Jan ve Zjevení (17.), nýbrž pravda zvítězí, a nevěrci jistě úplnou porážku vezmou.

